

Актуални тенденции в португалската лексикология

Current Trends in Portuguese Lexicology

Илияна Чалъкова

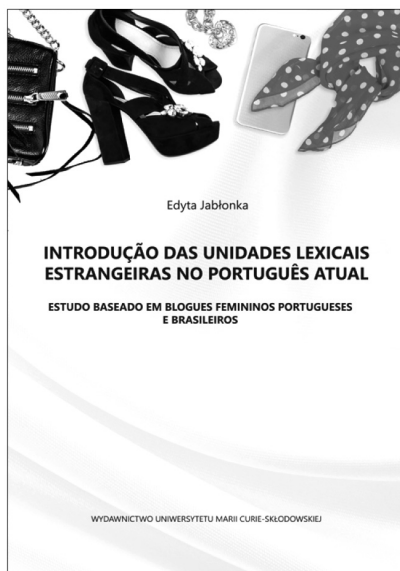
Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

Piyana Chalakova

Sofia University “St. Kliment Ohridski” (Bulgaria)

Jablonka, Ed. *Introdução das Unidades Lexicais Estrangeiras no Português Atual*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. 2016, 450 p.

В дигиталното съвремие, когато човешкото общуване се осъществява все повече във виртуална среда, науката за езика е изправена пред предизвикателството да съумее да приложи традиционните си методи и инструменти за анализ в тази нова специфична среда на междуличностни отношения, като наред с това отчита и особеностите на настоящата информационна епоха, в която съдържанията се разпространяват мигновено благодарение на технологичния напредък на човечеството. Съзнавайки тези контекстуални специфики на съвременното общуване и изхождайки от всеизвестния принцип, че „езиците никога не са в застои“, полската езиковедка в областта на португалистиката Едита Яблонка предлага на нашето внимание модерно лексикологично изследване, което черпи своя емпиричен материал от португалоезични дискуссионни и/или информационни сайтове. Изследването е озаглавено *Introdução das Unidades Lexicais Estrangeiras no Português Atual* (Въвеждане на чуждите лексикални

единици в съвременния португалски език), написано е на португалски език и е отпечатано от издателството на Университета „Мария Склодовска-Кюри“ в Люблин, Полша. Самата авторка подчертава актуалността на труда си, като в подзаглавието към него посочва, че той се „основава на португалски и бразилски женски блогове“.

Целта на изследването на Яблонка, съдържаща се още в заглавието и подробно изложена в предговора към изданието, е да представи процеса на въвеждане на чуждите лексикални единици в съвременния португалски език и да разгледа обстойно въпроса за чуждиците и заемките въз основа на материала, наличен в предварително подбрани женски блогове от Португалия и Бразилия. Трудът обсъжда проблемите, свързани с определението на посочените термини, и представя различните типове отношение към тези явления, за да покаже как появата на чуждици създава възможности за разширяване на лексикалния фонд на португалския език, като го обогатява с нови лексеми. В методологичен план изследването изхожда от основни понятия от полето на лексикологията по отношение на неологизмите, заемките и чуждиците, както и от понятия от Световната мрежа и по-конкретно от дискуссионните и/или информационните сайтове, за да пристъпи впоследствие към анализа и класификацията на фрагменти от тях, съдържащи чужди лексикални единици. Осезаем в хода на целия труд е стремежът на Яблонка да не затваря дискусията в тясното поле на лексикологичните занимания, а да включи в трактовката на конкретния езиковедски материал и социокултурното наблюдение върху португалската и бразилската действителност.

Обширното по обема си изследване на Едита Яблонка (450 с.) структурно е организирано в пет глави, които се допълват както от класическите заключителни бележки и библиография, така и от други справочно-помощни инструменти, включващи схеми, приложения, адреси на цитирани блогове и използвани съкращения. От особено голямо значение е поместеният в края на монографията корпус, или „списък с чуждици“, който в бъдеще би могъл да се превърне в ценен и леснодостъпен обект на лексикографска дейност. Трите глави, следващи встъпителната част и съставляващи първия дял на труда, изграждат теоретичната основа, върху която се разглеждат и разискват явленията, открити сред емпиричния материал във втория дял. Подстъпите към същинския анализ включват наблюдения върху общия развой на лексикологията като дял от езикознанието, обобщения на теориите по въпроса за лингвистичните заемки според различните автори и резюме на историята на португалската лексика през вековете. Въпросната глава с диахронен характер играе успешна роля в открояването на приноса на определени езици за обогатяването на лексикалния обем в европейската и в бразилската норма на португалския език.

Същинският втори дял на изследването, структурно представен в пета глава, най-ясно подчертава модерното му звучене. Тук Яблонка, използвайки научните инструменти на лексикологията, анализира естествения развой на езика по отношение на лексикалния му обем, като разграничава извънречникови единици без еквиваленти на португалски език, извънречникови единици с еквиваленти на португалски език, различия в лексикографската практика на вписване на чуждите думи в португалските и в бразилските речници и напълно приобщени към езика думи, вписани в речниците. Строгий научен подход личи и при вниманието, което в края на тази глава се обръща на някои по-редки явления, свързани с въвеждането на чуждите лексикални единици в португалския език, на стилистичните изрази, както и на някои специфични моменти от правописната и граматическата практика. На социокултурния подход пък при работата с аналитичния материал се дължи модерното звучене на цялото изследване. Изборът на женски блокове като извор на обем за анализ изначално задава природата на семантичните полета, към които принадлежат разглежданите елементи. Затова не е изненада групирането на чуждите единици в теми от кулинарията, модата, красотата и спорта до социалните явления, обичаите и стила на живот. Особено удачно в това отношение е художественото оформление на корицата на *Въвеждане на чуждите лексикални единици в съвременния португалски език*. И тъй като изследването си служи със съдържанието на дискуссионни и/или информационни сайтове, понятията от сферата на новите технологии, на Световната мрежа и на социалните мрежи неминуемо присъстват сред анализираните и систематизирания лексикален обем. Така двата подхода – строго научният и социокултурният – чрез съвместното си действие способстват за открояването в чисто езиковедски план на особеностите при процесите и техниките на въвеждане на чуждите единици в португалския език, без да изключват социокултурното битие на езика, а тъкмо напротив, като подчертават неговото неизбежно съществуване в съвременното технологично общество.

Приносните моменти на *Въвеждане на чуждите лексикални единици в съвременния португалски език* от Едита Яблонка се разполагат именно върху плоскостта на все още скромния на брой изследвания в синхронен план на езика като средство за общуване. Отчитането на социокултурните аспекти подчертава не само употребата на чуждици в съвременния език, но и ролята на Световната мрежа като социално явление и като въображаем свят за жените. В изследването си Яблонка изучава езика като социално явление и като свидетелство едновременно за езикови и за социокултурни промени. Употребата на специфични лексикални единици от определени тематични области разкрива какви са нуждите и какво е поведението на хората, които използват интернет като средство за общуване и за връзка със света. Замисълът и осъществяването на научния труд се ръководят от намерението да се покаже, че

процесът на въвеждане на чуждиците в португалския език не е в ущърб на езика и не бива да бъде разглеждан като заплаха, а като естествено явление, като етап, през който езикът преминава. Полската езиковедка категорично поставя положителен знак пред чуждите думи и ги разглежда като „придобити“ в хода на обогатяването и развитието на езика. Необратимостта на процеса, подчертава Яблонка, се дължи на все по-мощното навлизане на технологични ресурси и на технически нововъведения в съвременния живот. Именно това обуславя и бързите промени в лексиката на езика, която няма как да откаже приема на нови думи или търсенето на португалски еквиваленти.

В този смисъл едно от основните заключения на изследването е широката и свободна употреба на много англицизми в португалското и бразилското ежедневие. Друго наблюдение е извеждането на много думи не само от английски, но и от френски или италиански език от полето на строгата им терминологична употреба в науката, икономиката и информатиката за приложение в ежедневното общуване. Особено интересно заключение в контекста на съвременното потребителско общество е целенасочената употреба на много чуждици за придаване на по-привлекателен и по-модерен вид на текстовото съдържание и за привличане на повече читатели; в този случай чуждиците са използвани като своеобразна маркетингова стратегия според Едита Яблонка, защото блоговете все повече излизат от полето на писане на „виртуален дневник“ и се превръщат в бизнес. Изследването на полската езиковедка потвърждава и високата производителност на чуждите лексикални единици, което е доказателство за широкото чуждо влияние върху културата и обществото в Португалия и Бразилия; множество полета на познанието стават все по-податливи на осезаеми социални, културни и технологични промени.

Освен научните заключения, които извежда в полето на лексикологията, и съветите, които дава за бъдещия лексикографски подход към чуждиците, монографията *Въвеждане на чуждите лексикални единици в съвременния португалски език* на Едита Яблонка е ценен пример за свързване на науката за езика със съвременните културни особености и технологични потребности на обществото, а с това се превръща и в полезен урок по модерна лексикология за всички изкушени в полето на езикознанието.

Ас. Илиана Чалъкова

Катедра „Испанистика и португалистика“
Факултет по класически и нови филологии
Софийски университет „Св. Климент Охридски“
Адрес: бул. Цар Освободител 15, 1504 София, България
✉ iliyana.chalakova@gmail.com

Assist. Iliyana Chalakova. PhD

Faculty of Classical and Modern Languages
Department of Spanish and Portuguese Studies
Sofia University “St. Kliment Ohridski”
Address: 15 Tzar Osvoboditel Blvd., 1504 Sofia, Bulgaria
✉ iliyana.chalakova@gmail.com